

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. Бекетова

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни

ТЕОРІЯ І КРИТИКА СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ

*(для студентів 5 курсу денної форми навчання
спеціальності 191– Архітектура)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2016

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія та критика сучасної архітектури» (для студентів 5 курсу денної форми навчання 191 – Архітектура) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Ю.В. Жмурко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова; 2016 – 12 с.

Укладач канд. арх. Ю. В. Жмурко

Рецензент: Г. Л. Коптева, кандидат архітектури, доцент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою Містобудування, протокол №1 від 29.08.2016 р

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ОБСЯГИ И ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	4
1.1 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	4
1.2 Розподіл часу за модулями та змістовими модулями і форми навчальної роботи студентів	5
1.3 Мета самостійної роботи з лекційного курсу	5
2 СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ВІДПОВІДНО ДО ПОБУДОВИ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ	6
2.1 Інформаційний обсяг (зміст) самостійної роботи	6
2.2 Загальні вимоги до виконання завдань	6
2.3 Організаційно-методичні рекомендації до підготовки презентації	7
3 ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ТА СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ	8
4 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	9
ДОДАТКИ	10
Додаток А	10
Додаток Б	11
Додаток В	12

ВСТУП

Дисципліна «Теорія і критика сучасної архітектури» призначена для студентів 5 курсу і є продовженням курсу «Історія мистецтв, архітектури і містобудування». На відміну від попереднього курсу ця дисципліна звертає основну увагу на соціальні й філософські проблеми, які стимулюють перетворення у сучасній архітектурі. Велике розмаїття стилів і напрямів сучасної архітектури, складність її формотворення є реакцією архітектора і суспільства на активне переосмислення минулого і сучасності. Саме це становить зміст даного курсу.

Мета дисципліни - надання студентам знання провідних течій сучасної архітектури; розуміння глибинних процесів архітектурної творчості, що базуються на соціальних, економічних і політичних засадах суспільства, а також на філософських моделях світогляду.

Завдання дисципліни:

– навчити студента-архітектора аналізувати сучасні твори з погляду як функціональної спрямованості, так і філософсько-світоглядних концепцій суспільства в цілому і, зокрема, окремих його представників.

Предмет вивчення дисципліни:

– архітектурно-теоретичні концепції регіональних шкіл і течій, позиції теоретиків світової архітектури, творчість видатних майстрів-практиків.

1 ОБСЯГИ И ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1.1 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1 Теорія та критика сучасної архітектури

Змістовний модуль 1.1 Архітектурно-теоретичні концепції 20-50 років XX ст

1. Поняття цілісності в філософському та архітектурному аспектах.
2. Ідея футуризму в архітектурі.
3. Містобудівні концепції початку XX століття.
4. Група «Стиль»: еволюція і розпад неопластицизму
5. Експресіонізм в архітектурі
6. Органічна архітектура (Архітектура–скульптура).
7. Тоталітарність в архітектурі 40-х років.

Змістовий модуль 1.2 *Архітектурно-теоретичні концепції 50-х XX ст. – початку XXI ст.*

1. Творчість Корбюзьє в післявоєнний період. Чандігарх.
2. Національний регіоналізм (творчість А. Аалто, О. Німейєра, К. Танге)
3. Пошуки нової монументальності (Л. Кан, Ф. Джонсон).
4. Особливості естетики постмодернізму.
5. Новітні напрямки архітектурної теорії на межі XX і XXI ст.

1.2 Розподіл часу за модулями та змістовими модулями і форми навчальної роботи студентів

Таблиця 1.1 Розподіл часу за змістовними модулями

Модулі та змістові модулі	Всього кредитів/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Семінари	Лабор.	СРС
Модуль 1.					
ЗМ.1.		14			24
ЗМ.2.		20			32
Всього		34			56

1.3 Мета самостійної роботи з лекційного курсу

Самостійною формою вивчення дисципліни є:

1. Серія графоаналітичних завдань, що виконуються за темами лекцій.
2. Підготовка презентації за обраною темою, що не увійшла до курсу лекцій. Вона включає доповідь та демонстраційний матеріал для показу на мультимедійній установці.

Мета самостійної роботи:

- удосконалення навичок роботи з фаховою літературою та інформацією з електронної бази даних;
- ознайомлення з додатковою інформацією за темою лекцій;
- проведення цілеспрямованого пошуку інформації за темою обраною для презентації;
- створення критичного уявлення про особливості розвитку архітектурних течій XX- початку XXI ст.;
- ознайомлення з видатними майстрами архітектури та архітектурними групами XX ст..та розуміння їх ролі в розвитку сучасної архітектури.

Самостійна робота є міждисциплінарною і збігається завданнями з курсів «Наукові дослідження», «Спецкурс з магістерської роботи».

2 СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ВІДПОВІДНО ДО ПОБУДОВИ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

2.1 Інформаційний обсяг (зміст) самостійної роботи

Таблиця 2.1 Теми завдань до самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин
	СРС
<i>Змістовий модуль 1.1</i>	
Графоаналітичне завдання №1. Футуризм в архітектурі. Творчість А. Сант-Еліа	2
Графоаналітичне завдання №2. Порівняльний аналіз концепцій «Сучасного міста» та «Лучезарного міста» Ле Корбюзьє	2
Графоаналітичне завдання №3. Розвиток напрямку неопластицизм в творчості групи «Стиль»	4
Графоаналітичне завдання №4. Експресіонізм в архітектурі	4
Графоаналітичне завдання №5. Концепція органічної архітектури в творчості архітектурів XX ст	4
Графоаналітичне завдання №6. Архітектура тоталітаризму	4
<i>Змістовий модуль 1.2</i>	
Графоаналітичне завдання №7. Творчість Ле Корбюзьє в післявоєнний період. Капелла в Роншані.	4
Графоаналітичне завдання №8. Чандигарх Ле Корбюзьє. Містобудівна ідея.	4
Графоаналітичне завдання №9. Національний романтизм в творчості А. Аалто	4
Графоаналітичне завдання №10. Творчість О. Німейєра. Соціальна та філософська ідея Бразиліа.	4
Графоаналітичне завдання №11. Традиції та сучасність в японській архітектурі. К.Танге.	4
Графоаналітичне завдання №12. Філософська ідея постмодернізму і її архітектурна реалізація.	4
Графоаналітичне завдання №13. Архітектура як відображення філософії XX-XXI ст.	4
Презентація одного з напрямків новітньої архітектури	8
Разом	56

2.2 Загальні вимоги до виконання завдань

1. Графічну частину вправ виконують на аркушах формату А3 фломастером, рапідграфом або пером. На малюнках повинні бути відображені: зага-

льний вигляд об'єкту (будівлі, ансамблю, середовища тощо), його плани (для містобудівного об'єкту - генеральний план), внутрішня просторова структура, інтер'єри та інші зображення, що розкривають архітектурну ідею об'єкта.

2. Зображення архітектурних об'єктів необхідно починати з показу позиції людини і лінії горизонту. На графічних зображеннях необхідно показувати світлові характеристики.

3. Рисунки супроводжуються аналітичними схемами, моделями тощо.

4. Для прикладів необхідно використовувати: рисунки архітектурних шедеврів (перспективи з реальних позицій і з «пташиного польоту»); рисунки оточуючого середовища.

5. До графічних зображень додають розширені анотаційні пояснення, які відповідають темі завдання.

6. Роботи виконують протягом тижня і здають викладачеві на перевірку. В кінці курсу весь комплект робіт у вигляді альбому здають викладачеві.

2.3 Організаційно-методичні рекомендації до підготовки презентації

Презентація за структурою має складатися з наступних частин, що супроводжуються слайдами:

Вступ з формулюванням теми та викладенням її актуальності у розвитку теорії архітектури та практичної діяльності.

Основна частина містить матеріал, що розкриває заявлену тему. Ілюстративний матеріал повинен бути представлений кресленнями, схемами, фотографіями, що супроводжуються підписами та коротким описом анотаційного характеру.

Висновки мають бути викладені в декількох основних пунктах, що супроводжуються схемами, моделями тощо.

Презентація готується протягом семестру та заслуховується в групі в кінці курсу. Виступ з презентацією має бути розрахований на 5-6 хвилин.

3 ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ТА СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

Таблиця 3.1 Розподіл балів за змістовними модулями

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1 Графоаналітичні роботи	25%
ЗМ 1.2 Графоаналітичні роботи	30%
Презентація	5%
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1	
Екзамен	40%
Всього за модулем 1	100%

4 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонов В. Л. Градостроительное развитие крупнейших городов / В.Л.Антонов.— Киев—Харьков—Симферополь, 2005. — 644 с.
2. Антонов В. Л., Архитектурная композиция как система “среда-человек”/ В.Л.Антонов, С.А.Шубович. — Киев : НИИТИАГ, 1999. — 72 с
3. Архитектурное сознание XX-XXI веков: разломы и переходы. Сб.научн.тр. под ред. И.А.Азизян. — М.: 2001. — 288 с.
4. Гуманитарный комплекс архитектуры : К вопросу о гуманитарных исследованиях в архитектуре : Монографія / [Под общ. ред. д-ра архит. С. А. Шубович]. — Харьков : ХНАГХ, 2005. — 311 с.
5. Иконников А. В. Пространство и форма в архитектуре и градостроительстве./ А. В Иконников.—Москва : Комкнига, 2006. — 352 с.
6. Иконников А. В. Утопическое мышление и архитектура ./ А. В Иконников. — Москва : Архитектура-С. 2004. — 400 с.
7. История ландшафтной архитектуры: Учебник для вузов. — Москва.: Архитектура-С. — 2004. — 232 с.
8. Ковальчук В. В., Основи наукових досліджень. Навчальний посібник./ В. В Ковальчук, Л. М. Моїсєєв;— Киев : ВД «Професіонал», 2005. — 240 с
9. Мастера архитектуры об архитектуре. — Москва : Искусство, 1972. — 590 с.
10. Рыков А.В. Постмодернизм как «радикальный консерватизм»: Проблема художественно-теоретического консерватизма и американская теория современного искусства 1960-1990-х гг. — СПб: Алетейя, 2007. — 376 с.
11. Рябушин А.В. Архитекторы рубежа тысячелетий. — Москва: Изд-во «Искусство XXI в.», 2005. — 288 с.
12. Рябушин А. В. Творческие противоречия в новейшей архитектуре Запада./ Рябушин А. В., Шукурова А. Н. — Москва : Стройиздат, 1986. — 272 с.
13. Тимофієнко В. І. Архітектура і монументальне мистецтво. Терміни і поняття / В. І. Тимофієнко.— Київ : Вид-во інституту проблем сучасного мистецтва, 2002. — 472 с.
14. Уиттик П. Европейская архитектура XX в./ П. Уиттик —Москва: Госизд-во по строительству, архитектуре и стройматериалам, 1966.
15. Фремpton К. Современная архитектура. Критический взгляд на историю развития./ К. Фремpton. — Москва : Стройиздат, 1990. —535 с.
16. Чинь Френсис Д. К. Архитектура: форма, пространство, композиция. Пер. с англ./ Д. К. Чинь Френсис — М.: АСТ: Астрель, 2005. — 399 с.
17. Шубович С. О. Міфопоетична культура в естетиці міста (наукові основи — мистецтво — архітектура) : Навч. посібник./ С. О Шубович. — Харків: ХДАМГ, 2002. - 106 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Список орієнтовних тем презентацій з курсу:

1. Адольф Лоос і поняття чистої форми
2. Світло в архітектурі Луїса Кана
3. Архітектура конструктивізму.
4. Концепція світла в бібліотеках А.Аалто
5. Концепція промовляючої архітектури Роберта Вентурі
6. Конструктивна пластика в архітектурі П'єра Луїджі Нерві
7. Принципи деконструктивізму Рема Колхаса
8. Архітектурний стиль біо-тек.
9. Архітектурний стиль хай-тек.
10. Бруталізм в архітектурі
11. Творчість С. Калатрава
12. Творчість Жана Нувеля
13. Творчість Френка О.Гері
14. Творчість Нормана Фостера
15. Творчість Джеймса Стерлінга
16. Концепція музеїв Д. Лібескінда
17. Постмодернізм в творчості П. Ейзенмана
18. Архітектурне кредо Ч. Мура
19. Концепція деконструктивізму Захи Хадід
20. Метаболізм в творчості К. Курокава

Список контрольних запитань

Змістовий модуль 1

1. Поняття цілісності у філософському й архітектурному аспектах.
2. Архітектурні концепції цілісності різних епох.
3. Метафора як передумова архітектурно-композиційної цілісності.
4. Головні філософські концепції XX ст., їх відбиття у мистецтві і архітектурі.
5. Ідея футуризму у архітектурі. Урбаністична творчість А.Сант-Еліа.
6. Особливості італійського й російського футуризму.
7. Ле Корбюзьє. Концепція „Лучезарного міста”.
8. Містобудівні проекти Ле Корбюзьє. Генезис творчої думки від пуризму до чуттєвості.
9. Нова просторова концепція в творчості групи «Стиль».
10. Практична й теоретична діяльність представників неопластицизму.
11. Характерні риси архітектури експресіонізму.
12. Соціальні й політичні основи виникнення архітектури експресіонізму.
13. Проблема простору в творчості Ганса Шароуна.
14. Концепція «органічної архітектури».
15. Характерні риси прикладів архітектури-скульптури.
16. Просторова метафора в архітектурі тоталітарних режимів (Германія, СРСР).
17. Характерні риси тоталітарної архітектури.
18. Ідеологічна основа тоталітарної архітектури

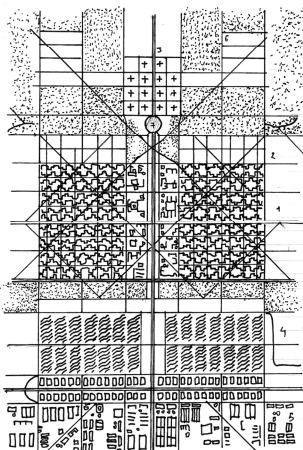
Змістовий модуль 2

19. Основні риси післявоєнного періоду творчості Ле Корбюзьє.
20. Трагедійний катарсис у пізній творчості Ле Корбюзьє.
21. Філософська і архітектурна ідея капели в Роншані.
22. Чандигарх. Ландшафтна й архітектурна цілісність.
23. Національний романтизм у творчості А.Аалто.
24. Композиція центру Сяйнатсяло й вілли Майреа. Спільні риси.
25. Бразилія і Чандігарх. Філософські й соціальні ідеї.
26. О.Німейєр. Містобудівна ідея міста Бразилія.
27. Традиції та сучасність у творчості К.Танге.
28. Японський метаболізм. К.Танге, Курокава.
29. Концепція організації світла в творчості Л.Кана.
30. Аналіз концепцій Ф.Джонсона і Л.Кана.
31. Філософія постмодернізму.
32. Витоки й генезис постмодернізму.
33. Аналіз новітніх напрямків архітектурної теорії на межі XX та XXI

ст..

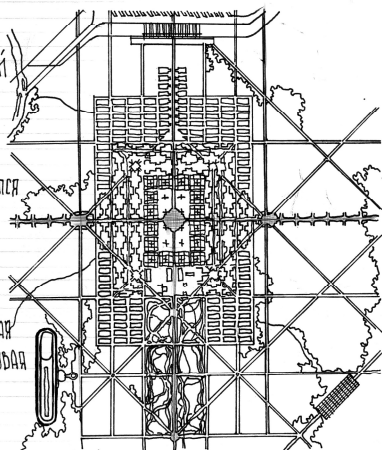
Приклади оформлення графічних робіт

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО И ЛУЧЕЗАРНОГО ГОРОДА

Современный город.
Сохран. центрическая структура. Центр — это 24-гоми этажи. небоскребы крестообразной формы, и в центре под землей м/д, вокзал, транспорт решается в трех уровнях: под землей м/д, вокзал, метро, на уровне земли внутригородская эстакада используется для городского движения. Для связи с окраинами используется метро. Вокруг адм. центра звучат многоэтажная застройка, имеет характер замкнутого контура. Жилая единица дома-блок, решается как автономная единица в 2-х уровнях, присутствуют большие садовые террасы, размеры фиксированы. Элитное жилье.

Лучезарный город, 1930 г.
Присутствуют элементы ленточной структуры, параллельно друг другу располагаются зоны: жилая, пром.-складская...

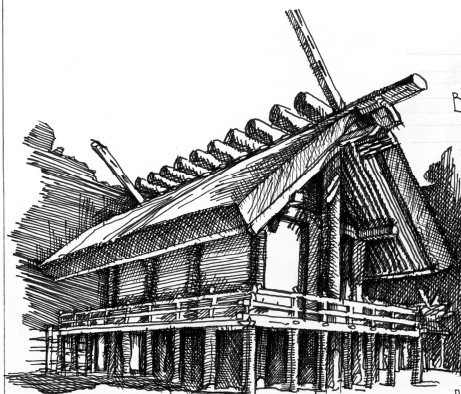

Современный город.

Многочисленность дорог. Различность ширины, разделяются иерархически. Зеленый город, с высокой жилой застройкой. 1-й этаж без заполнения, вся эта территория в распоряжении людей-пешеходов. Сеть автотрансп. магистралей располож. на высоте 5м. над землей вместе с метро. На крышах устроены сады. Жилые дома высотой 50м, непрерывная лента, образуют обширные открытые пространства. Жилая единица — одноквартирная квартира. Размеры ее могут варьироваться. Оптимизирована площадь помещений, толщина перегородок доведена до предела. Возможность трансформации перегородок.

вып. ст. гр. А-52 Марченко В.Г.

ТВОРЧЕСТВО КЕНДЗО ТАНГЕ

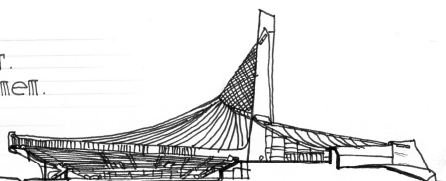

К. ТАНГЕ родился в 1913 г. В 30-е годы закончил университет. В основе арх-ры ТАНГЕ — поэзия идею витализма (жизнеспособность), Витализм — эстетизм, господств. направл. на западе. Это попытка внести абстрактную красоту в сущ. красоту вещей. Витализм — это не поверхностная абстракция, не уход от действительности, а противоборство с ней.

Отличие культуры запада от японской культуры: Различен подход к природе, пластика масс имеет большую смысловую нагрузку; выражением содержания служит построение самого пространства, сверхъестественное не персонафицируется. Символическим смыслом явл. пространство.

Правила ТАНГЕ: наличие оптимального варианта прост. композиции; преобладание типизации; стремиться преодолеть анонимность пространства, четко его ограничивает и структурирует; городской центр — это символ объединяющий вокруг себя жизнь городского организма.

В 50-е годы появляется направление «метаболизм» Стремится преодолеть кризис капиталистич. городов. Метаболисты выдвигают принцип динамич. изменчивости, органич. роста как систем расселения, план и архит. ансамбли и сооружения, сочетаясь долговрем. структур с недолговечными заменяемыми элементами (проект «плавающего города», «города башни», капсульного дома).

Здание малой спортивной арены. Разрез

Олимпийский спортивный комплекс в Токио 1961-1964

вып. ст. гр. А-52 Марченко В.Г.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ТЕОРІЯ І КРИТИКА СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ»

*(для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності
191- «Архітектура»)*

Укладач **ЖМУРКО** Юлія Вікторівна

Відповідальний за випуск *І. В. Древаль*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *Ю. В. Жмурко*

План 2016, поз. 60М

Підп. до друку 21.11.2016

Друк на ризографі

Зам. №

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 0,4

Тираж 50 прим.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова

Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК 4705 від 28.03.2014 р.